

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till ju.L4@regeringskansliet.se

Ju2023/02781

Yttrande över promemorian Säkerhetszoner – ökade möjligheter för polisen att visitera för att förebygga brott (Ds 2023:31)

Inledning

Tingsrätten väljer att först lämna vissa övergripande synpunkter på förslaget. Därefter lämnas en del synpunkter på den närmare utformningen av den föreslagna regleringen. Som framgår anser inte tingsrätten att förslagen bör genomföras utan ändringar.

Övergripande synpunkter

Tingsrätten har förståelse för behovet av att öka möjligheterna till kroppsvisitation och genomsökning av transportmedel i vissa situationer för att söka efter vapen och andra farliga föremål. En ordning med tidsbegränsade säkerhetszoner kan vara ett ändamålsenligt sätt att förhindra vissa allvarliga brott samt trygga allmänheten. Det finns dock betänkligheter i promemorians förslag eftersom Polismyndigheten ges stora generellt ingripande befogenheter samtidigt som förutsättningarna för polisens åtgärder är något lösa i konturerna.

Enligt förslaget ska Polismyndigheten ha rätt att självt fatta beslut om säkerhetszoner. Någon egentlig geografisk avgränsning av de möjliga områdena finns inte i den föreslagna lagstiftningen. Även om åtgärden ska vara tidsbegränsad i 14 dagar finns möjlighet till upprepade förlängningar. Mot bakgrund av den ingripande karaktär som beslut om säkerhetszoner kommer att ha, den obegränsade områdesavgränsningen och möjligheten till ständiga förlängningar ser tingsrätten särskilda behov av en mer oberoende och utomstående kontroll.

De krav som ställs i lagstiftningen för att inrätta en säkerhetszon är dessutom delvis sådana att det kan ifrågasättas om det inte bör krävas judiciell prövning i domstol. Här finns likheter med de krav som gäller för beviljande av hemliga tvångsmedel. Författningskommentaren innehåller också skrivningar som tydligt visar att det kan handla om svåra avvägningar, bl.a. hänvisning till den proportionalitetsprincip som gäller vid beslut om tvångsmedel av olika slag.

Till detta kommer att det inte föreslås någon specifik reglering om vilken befattningshavare hos polisen som ska få fatta beslut om säkerhetszoner. I promemorian hänvisas till delegationsregeln i 8 § polisförordningen som föreskriver att beslut som inskränker grundlagsskyddade fri- och rättigheter endast får delegeras till en särskilt kvalificerad beslutsfattare. Men som konstateras i promemorian ankommer det på Polismyndigheten självt att ta ställning till vilka inom myndigheten som ska få fatta beslut om säkerhetszon.

Enligt tingsrätten är det tveksamt att en myndighet ensam får en så omfattande befogenhet att förfoga över dessa generellt sett ingripande beslut utan tydliga begränsningar i tid och rum. Enligt förslaget finns visserligen en möjlighet att överklaga Polismyndighetens beslut om säkerhetszon till allmän förvaltningsdomstol. Tingsrätten anser dock inte att denna möjlighet framstår som tillräcklig. Det gäller särskilt eftersom det är något oklart vem som har denna rätt samtidigt som en sådan motpart knappast kan få tillgång till det underrättelsematerial som ligger till grund för Polismyndighetens beslut.

Enligt tingsrätten bör i stället en ordning övervägas där frågor om tillåtande av säkerhetszoner regleras i en egen lag och ställs under en större domstolskontroll eller åtminstone åklagarkontroll. En möjlighet skulle kunna vara att Polismyndigheten ansöker om inrättandet säkerhetszoner och domstol därefter prövar frågan på sätt som liknar hanteringen av hemliga tvångsmedel. En annan möjlighet skulle vara att åtminstone förlängningar överstigande viss tid alltid ställs under obligatorisk domstolsprövning. Utan justeringar i dessa avseenden anser inte tingsrätten att förslagen bör genomföras.

Regleringens närmare utformning

I den föreslagna 22 a § första stycket 1 används rekvisiten skjutning och sprängning. Det kan ifrågasättas om dessa begrepp bör användas i lagtexten. Det gäller särskilt eftersom de inte riktigt korresponderar med de föremål en polisman får söka efter enligt andra stycket i bestämmelsen, nämligen vapen och andra farliga föremål. Vad polismannen kan söka efter är fler föremål än de som kan användas vid skjutning eller sprängning.

Som påpekats saknar den föreslagna lagstiftningen geografisk avgränsning av de möjliga säkerhetszonerna. I promemorians överväganden påpekas dock att en säkerhetszon inte rimligen bör kunna omfatta en större yta än t.ex. en viss stadsdel i en större stad eller en annan avgränsad del i en sådan stad. Enligt tingsrättens mening är det inte tillräckligt att sådana resonemang återfinns i övervägandena. Dessa resonemang bör för att ha relevans i tillämpningen i vart fall återfinnas i en författningskommentar kopplad till en allmän bestämmelse om avgränsning.

Den brottsliga verksamhet som ska kunna förhindras med säkerhetszoner kan planeras i ett område men utföras i ett helt annat område. Som förslaget är utformat synes dock möjligheten till ingripande i säkerhetszoner begränsas till de fall när planering, förberedelse och utförande riskerar ske i ett och samma område. Det framgår dock inte uttryckligen att så är fallet, vilket bör klargöras.

Enligt förslaget får en polisman använda tvångsmedlen i den utsträckning det behövs för syftet med säkerhetszonen. I författningskommentaren anges samtidigt att det måste finnas anledning att ingripa i det enskilda fallet utifrån en förhöjd risk att det påträffas ett farligt föremål som kan komma till användning vid aktuell brottslighet. Frågan om det finns en förhöjd risk att påträffa ett föremål innebär dock en annan bedömning än vad som förutsätts enligt det i lagtexten angivna rekvisitet att åtgärden ska få vidtas i den utsträckning det behövs för syftet med zonen. Enligt tingsrätten bör det av lagtexten i stället framgå i vilka situationer tvångsmedlen får användas. En sådan ordning har valts i 19 § andra stycket och 20 a § polislagen. Det innebär att det bör anges i lagtexten att det krävs en "förhöjd risk" samtidigt som det vore värdefullt med något exempel i författningskommentaren och hur rekvisitet förhåller sig till det rekvisit som finns i dag, dvs att det kan antas att ett föremål av visst slag kommer att påträffas.

Av förslaget framgår inte om det är möjligt att besluta om en säkerhetszon med begränsad möjlighet att använda tvångsmedel, exempelvis enbart genomsökning av transportmedel. Enligt tingsrätten bör det framgå om en sådan möjlighet omfattas av förslaget och om så inte är fallet varför.

Detta yttrande har beslutats av tingsrätten i sammansättning av lagmannen Anders Dereborg, chefsrådmannen Susanne Södersten, rådmannen Thomas Ericsson och administrativa fiskalen Caroline Hörnberg, föredragande.

Anders Dereborg

Caroline Hörnberg